Становище на Европейския комитет на регионите —„Културата в един по-амбициозен Съюз: ролята на регионите и градовете“

(2020/C 141/09)

Докладчик: Vincenzo BIANCO (IT/ПЕС), общински съветник в община Катания

ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

ЕВРОПЕЙСКИЯТ КОМИТЕТ НА РЕГИОНИТЕ

1. счита, че е необходимо да се развива широко разбиране за културата и за европейското културно многообразие, което да не се ограничава само до опазването и защитата на материалното наследство, а да спомага за разбирането на социалните и културните промени, които протичат в европейското общество;

2. осъзнава ролята, която градовете и регионите могат да играят, с плуралистична и иновативна визия за културата, като въвличат в по-голяма степен гражданите в процесите на културен растеж, предоставяйки им инструменти за активно участие. Във връзка с това подчертава необходимостта от запазване на свободата на художествено изразяване, която е предпоставка за демокрацията, и правото на всички граждани на достъп до разнообразни форми на културно изразяване, което е от съществено значение за благосъстоянието на обществата ([1]). Предвид гореизложеното е на мнение, че действията в областта на културата трябва да насърчават способността на изкуството и културата да бъдат свободна и независима сила в обществото; призовава всички равнища на управление и европейските институции да подкрепя усилията за повишаване на способността на хората на изкуството да реагират на заплахите и омразата, с които рискуват да се сблъскат в обществената сфера;

3. призовава Комисията да включи културата сред политическите приоритети, които трябва да залегнат в новия мандат, а Съветът да подкрепи в рамките на следващата МФР заделянето на адекватни ресурси, предназначени за насърчаване на местно и регионално равнище на популяризирането, управлението, използването и развитието на културното наследство;

4. призовава Комисията да оценява и да насърчава използването на културните ресурси, особено от страна на младите хора, и с оглед на социално-икономическото развитие и повишаването на заетостта;

Контекст: ангажиментът на ЕС за насърчаване на културата на местно и регионално равнище

5. подчертава, че в Договорите е залегнал ангажиментът на ЕС да зачита „богатството на своето културно многообразие“ и че те задължават ЕС да насърчава сътрудничеството между държавите членки, да обединява техните действия за „подобряване на знанията и разпространението на културата и историята на европейските народи“, за „опазването и създаването на художествени и литературни произведения, включително в аудио-визуалния сектор“. Освен това Договорите предоставят на ЕС правомощия да подкрепя действията на държавите членки в областта на културата, туризма, образованието, професионалното обучение, младежта и спорта при зачитане на принципа на субсидиарност;

6. оценява решението на Комисията да продължи настоящата програма „Творческа Европа“ като самостоятелна програма, като осигури отделна финансова рамка в областта на културата, за да се гарантира непрекъснатостта на резултатите от периода 2014—2020 г.;

7. подчертава, че новата европейска програма за културата допълва и укрепва европейската идентичност чрез признаване на многообразието на европейските култури, укрепване на европейските сектори на културата и творчеството и отношенията им с партньори извън Европа;

8. подчертава, че участието в тази област по време на Европейската година на културното наследство през 2018 г. беше значително, с хиляди дейности, осъществени в цяла Европа, като беше насърчено споделянето и положителната оценка на европейското културното наследство като споделен ресурс, чрез повишаване на осведомеността за европейската история и общите ценности, засилване на европейската идентичност и чувството за принадлежност към едно общо европейско пространство и насърчаване на приобщаването;

9. счита, че в съответствие с Европейската конвенция за ландшафта и новата европейска програма за култура общите цели за Европейската година на културното наследство през 2018 г. биха могли да бъдат обогатени чрез включване на силен компонент за териториално развитие под формата на регионални и местни културни стратегии, които включват насърчаването на устойчивия културен туризъм;

([1]) https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/artistic_freedom_pdf_web.pdf

10. приветства представената през декември 2018 г. Европейска рамка за действия в областта на паметниците на културата, която включва пет стълба, имащи за цел постигането на реална промяна в начина, по който ценим, съхраняваме и популяризираме европейското културно наследство;

11. припомня, че освен с предишните програми „Култура“ и „МЕДИА“, Комисията подкрепя сектора на културата и чрез финансиране по линия на политиката на сближаване, програмата COSME, програмата „Хоризонт 2020“ и че в „Еразъм+“, Европейския социален фонд и Европейския фонд за регионално развитие съществуват допълнителни инструменти за подкрепа;

12. призовава Комисията да гарантира, че принципът на включване на инвестициите в културата в различните политики на Съюза се прилага и при планирането на европейските фондове, като културата не се разглежда като обикновена секторна политика и се признава нейната роля по отношение на всички измерения на сближаването (икономическо, социално и териториално). Във връзка с това подчертава, че е важно да се засилят синергиите между културната и други политики, като например туризма, регионалната политика, образованието, младежта и научноизследователската и развойната дейност;

13. призовава Комисията и държавите членки и техните компетентни власти да увеличат, в рамките на новото планиране на европейските фондове за изоставащите региони, инвестициите в областта на културата, като се предвиди и подкрепа за мерки за „връщане на гражданите“ на културното наследство, популяризирано посредством публично-частни партньорства с нестопанска цел и укрепване на основните културни продукти (по-специално обществените библиотечни услуги);

14. смята, че е важно е да се увеличат инвестициите в областта на културата, както вече е предвидено за програмите „Творческа Европа“ и „Еразъм+“. Необходимо е да се обърне подходящо внимание на централната роля на регионите и градовете в процесите на интеграция, като се подкрепят публично-частните партньорства с нестопанска цел, включително с цел насърчаване на добрите управленски практики;

15. отбелязва, че преговорите относно политиката на сближаване за периода след 2020 г. представляват ясна и недвусмислена отправна точка за структуриране на полезна стратегия за постигане на амбициозни цели, с прогноза за удвояване на важни европейски програми, които оказват пряко въздействие върху политиките в областта на културата, като например „Творческа Европа“ и „Еразъм“;

Ролята на регионалните и местните власти

16. подчертава, че всяка държава — членка на ЕС, разполага на своя територия с „обекти на световното културно и природно наследство“, признати от ЮНЕСКО — обекти с изключителна важност от културна и природна гледна точка — и че, като цяло, в 27-те държави — членки на ЕС, се намират 381 „обекта на световното културно и природно наследство“ от общо 1 121 в целия свят;

17. подчертава, че културното наследство на териториите на държавите членки е разпръснато и в много случаи е трудно достъпно, което води до значителни проблеми по отношение на съхранението и ползването му;

18. призовава Комисията и държавите членки и техните компетентни власти да подкрепят опазването и физическата защита на паметниците на културата, по-специално с цел да се гарантира активното запазване на разпръснатото културно наследство, което се намира във вътрешната или периферната територия на страната и е трудно достъпно;

19. подчертава значението на културния туризъм, който изтъква присъщата стойност на културата, като същевременно допринася в голяма степен за териториалното развитие. Във връзка с това посочва необходимостта от интегриран подход към културния туризъм в рамките на стратегиите за интелигентна специализация, с цел да се рационализира неговото въздействие върху местните територии и да се гарантира, че той продължава да бъде устойчив. За тази цел КР привлича вниманието към разработената от Европейската комисия Европейска система от показатели за туризма (ETIS), която може да спомогне за измерване на резултатите, постигнати от културните туристически дестинации по отношение на устойчивостта, и призовава за редовното ѝ актуализиране;

20. приветства нарастващия интерес и ангажираност на местните и регионалните власти в цяла Европа за насърчаването на споделени визии и действия в държавите членки. Изразява надежда, че инициативи, подобни на Хартата от Агридженто, подписана от стотици кметове, от председателите на италианските региони и споделена от особено представителни сдружения, могат да се провеждат и в други държави;

21. съзнава необходимостта от включване в по-голяма степен на гражданите в процесите на културен растеж, като им се предоставят инструменти за активно участие. Комитетът също така е наясно с приноса, който културата и културното многообразие могат да дадат за устойчивото развитие, както се признава в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие ([2]), и се ангажира да работи за превръщането им в ключови фактори за това развитие на местно и регионално равнище;

([2]) https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld.

Приоритетни цели на регионалните и местните власти

22. приканва регионите и градовете в Европа, както и регионалните организации и мрежи, работещи в областта на регионалното културно наследство, да черпят вдъхновение от рамката за действие, с цел да разработват широкообхватни и ефективни действия и стратегически планове за популяризиране и изтъкване на културното наследство;

23. отбелязва, че именно местните и регионалните власти представляват равнищата на управление, на които се поставя началото на инициативи, насочени към опознаване на европейското културно наследство, както от лицата в училищна възраст, така и от пълнолетните лица, включително от тези, които имат намерение да се установят в дадена държава — членка на ЕС;

24. разглежда познанията и използването на европейското културно наследство, разбирано като съвкупност от множество културни, социални и творчески форми на изразяване, наследство и завет на предходните поколения, както и на традициите и обичаите на европейските народи, като инструмент за консолидиране на европейското гражданство, разглеждано като етап на интеграция и социално приобщаване;

25. счита, че е необходимо да се укрепят на европейско равнище инициативите за опознаване и достъп до европейското културно наследство като основен елемент за консолидиране на европейското гражданство и насърчаване на усещането за принадлежност към Европа на хората;

26. подчертава приноса, който побратимените градове, партньорското обучение и мрежите от градове могат да предложат във връзка с популяризирането и повишаването на информираността относно темите, свързани с гражданството, като инструменти за участие в гражданския живот и за интеграция, най-вече по отношение на новите държави членки;

27. отправя искане в новата програма за градовете до 2030 г. да бъдат увеличени средствата за инвестиции в култура и в плановете за интерактивно и устойчиво използване и управление на културното наследство, включително пренебрегнатото или изоставеното, като се използват новаторските инициативи, насърчавани от общините, и процесите на сътрудничество, насърчавани от териториалните участници;

28. предлага да се засили допълнително позоваването на ключовата роля, която местните и регионалните власти играят за насърчаването и изтъкването на ценността на творческия и културния живот на своите общности и призовава за засилване на участието на регионалните и местните власти в програмата. В този контекст подчертава необходимостта да се осигури подходящ баланс между разпределянето на ресурсите за големите широкомащабни проекти и мерките и дейностите за финансиране, насочени към местното и регионалното равнище, включително от страна на МСП;

29. призовава Комисията да улесни достъпа на гражданите до културата и мемориалните обекти, като насърчава културното потребление, с особено внимание към младото поколение, чрез разработване на интегрирани политики за образование и обучение през целия живот и чрез насърчаване на участието на местните общности в културните инициативи;

30. смята за подходящо да се оказва подкрепа на културната и творческата индустрия, по-специално на действията, свързани със знанието и използването на културното наследство, които могат да доведат до резултати по отношение на качеството, заетостта, цифровите иновации и социалното приобщаване, както и на тези, свързани с развитието, в европейско измерение, на визуалните и сценичните изкуства;

31. съзнава колко е важно да се използват цифровите възможности за насърчаване на културата по интерактивен начин и да се достигне до всички групи на обществото, особено младите хора, като бъдещи пазители и популяризатори на културното наследство;

32. призовава Комисията да подкрепи развитието на културните връзки между средиземноморските държави, включително по отношение на действията на културната дипломация;

33. изтъква значението на трансграничното и междурегионалното сътрудничество в областта на културата, тъй като културното наследство надхвърля границите ([3]). Във връзка с това подчертава ключовата роля на местните и регионалните власти, също и в изпълнението на културния компонент на макрорегионалните стратегии;

34. подчертава, с цел улесняване на придобиването на знания и използването на европейското културно наследство, необходимостта от подобряване на обмена на данни и информация между публичните администрации в държавите от ЕС, както и комуникацията им с гражданите;

35. призовава Комисията да предприеме конкретни действия за насърчаване на ефективното участие и използване от страна на европейските граждани на културното наследство по територията на държавите членки, по-специално чрез улесняване на пълния достъп до информация като предварително условие за тяхното активно участие и чрез подкрепа за създаването на специална информационна платформа;

([3]) Например културните маршрути на Съвета на Европа, (https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/about) или инициативата на ЮНЕСКО „Пътешествия за опознаване на световното наследство в Европа“ (https://visitworldheritage.com/en/eu).

36. призовава европейските градове и региони в рамките на своя административен капацитет да поемат водеща роля за проучване на основаващи се на културата модели на социално-икономически иновации и да насърчават инициативи, отворени за гражданското общество и сдруженията, целящи включването на европейските граждани в развитието, запазването и популяризирането на материалните и нематериалните културни ценности.

Брюксел, 12 февруари 2020 г.

Председател
на Европейския комитет на регионите

Apostolos TZITZIKOSTAS